

"זְדַבַּרְתָּ בָּם" 7

וּשְׁנַנְתָּם לְבִנְיָן וְדַבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלֶכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ:

י' כסלו תשס"ז * 1 בדצמבר 2006

פרשת השבוע למשפחה

זרם חינוך אחיד

בו' בכסלו תשל"ד נפטר דוד בן גוריון. קשה לחדש משהו ולומר מה שעוד לא נאמר על הזקן ומורשתו. האם בכלל ניתן לבקר אדם זה ומפעלו? התשובה חיובית, משום שניתן להודות בגדלותו של האיש ויחד עם זאת להביע דעה על טעויות שעשה.

אחת מהן, ולא מהקטנות, נגעה בחוק החינוך הממלכתי. בן גוריון הוביל, לכאורה, את המעבר מהחינוך המחולק לזרמים לחינוך אחיד. אלא שהחוק לא הרחיק דיו כדי ליצור זרם אחד ממש, והכנסת חוקקה חוק ה"מבטיח הנהגת חינוך ממלכתי אחיד במדינה, בעל שתי מגמות – מהן אחת דתית." או במילים אחרות הורתה לממשלה לצמצם את הפער לשני זרמים.

לזכותו של בן גוריון יאמר שלא נשמעו קולות אחרים שידעו להתריע על הסכנה הטמונה בהתעקשות לקיים שני זרמים אשר אינם טורחים לברר כל הזמן את זיקתם זה לזה. וכך התרגלנו לחשוב שלא ייתכן זרם אחיד שישכיל לחנך את התלמידים ברוח סובלנית מחד, אך מחדדת את זהותו של כל תלמיד מאידך.

אחרי חמישים שנה התוצאות ברורות לעין. עלינו חובת ההוכחה שהחינוך האחיד, הכל כך נחוץ, אינו אגדה אלא מציאות תוססת וחלק בלתי נפרד מהנוף הישראלי.

מעוניינים לדעת יותר

על קהילת "גשר"

המשותפת לדתיים וחילונים ועל מוסדות החינוך "קשת"?

התקשרו לאסוף: 8560804-050

פרשת ויצא

תקציר הפרשה

בדרכו לחקן חלם יעקב חלום. בחלומו נראו מלאכים עולים ויורדים בסולם, וה' ניצב עליו ומברך אותו שהארץ שהוא שוכב עליה תינתן לו, והוא, האל, ישמור עליו תמיד. יעקב הולך לחרן ופוגש ברחל, בתו הצעירה של לבן אחות רבקה אמו, על יד הבאר. הוא מתאהב בה, ומציע ללבן שייתן לו את רחל לאישה תמורת עבודה של שבע שנים בעבודה. לבן מרמה את יעקב, וכשמסתיימות שבע השנים הוא נותן לו את לאה, הבת הבכורה. שבע שנות נוספות עובד יעקב עבור רחל. רחל העקרה יולדת סוף סוף בן בעוד שלאה הפורייה יולדת ששה בנים ליעקב. שתי הנשים ושפחותיהן יולדות ליעקב אחד-עשר בנים ובת אחת. בתום עשרים שנה יעקב רוצה לחזור לכנען עם משפחתו. הוא מצליח להרבות את צאנו באמצעות תחבולה, בורח מבית לבן ורחל לוקחת את התרפים של אביה. לבן רודף אחריו, ולאחר חילופי דברים הם משלימים זה עם זה וכוֹתִים ברית.

בלימוד השבת נתמקד בקשרים שבין יעקב ולבן, אחי רבקה אמו

שאלות לחשיבה ולשיתוף

יַעֲצֵי לְאָח רַבּוֹת' המפרשים היו חלוקים לגבי המשמעות של המלה רכות. רשי אומר: "שֶׁהִיָּתָה סְבוּכָה לְעֹלוֹת בְּגוֹרְלוֹ שֶׁל עֶשָׂו (=להינשא לו), ובוכה (=על גורל מר זה), שֶׁהָיוּ הַכָּל אוֹמְרִים: שְׁנֵי בָנִים לְרַבֵּקָה וְשְׁנֵי בָנוֹת לְלֵבָן, הַגְּדוּלָה - לְגְדוּלָה, וְהַקְטָנָה - לְקָטָן." אונקלוס תרגם: "נאות, יפות." רבי סעדיה גאון: "נאות, עדינות."

בפרשה הקודמת יעקב קונה את הבכורה מעשו אחיו. בפרשה זו יעקב מקבל את (האחות) הבכורה. אולם הוא מקבל אותה במרמה, לבן נותן לו אותה, למרות שיעקב באופן מאוד ברור מדגיש: "אֶעֱבֹדָךָ שִׁבְעַת שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתוּךָ תִּקְטָנָה."

רש"י מסביר: "כָּל הַסִּימָנִים הֶלְלוּ (כל הפירוט הזה) לְמָה? לְפִי שִׁיּוּדָע בּוֹ שֶׁהוּא רַמְאִי. אָמַר לוֹ: אֶעֱבֹדְךָ 'בְּרַחֵל'. וְשָׁמָּה ת' אָמַר: רַחֵל אֶחְרַת - מִן הַשּׁוֹק, תִּלְמוּד לומר: 'בְּתֵךְ'. וְשָׁמָּה ת' אָמַר: אֶחְלִיף לְלֵאָה שָׁמָּה - וְאֶקְרָא שָׁמָּה רַחֵל, תִּלְמוּד לומר: 'תִּקְטָנָה'. וְאָף עַל פִּי כֵּן ל' אֵל הוֹעִיל לוֹ - שֶׁהִבִּי רַמְאִי."

1. למה לפי רש"י הייתה לאה עצובה?
2. איזה מבין ההסברים נראה לכם יותר? עיינו בפסוק ונסו מתוכו להגיע למסקנה לגבי משמעות המלה 'רכות'?
3. למה לדעתכם לבן לא גילה ליעקב על המנהג לתת את הבכורה לפני הצעירה?
4. האם לדעתכם קבל יעקב את המגיע לו בסיפור זה?

פעילות

ציירו את לאה ורחל.
 המחזו את זו השיח בין יעקב ולבן אחרי שיעקב מגלה שקבל לאה במקום רחל. מה עוד אמרו?
 תקנו את הסיפור. מי אומר למי מה? מתי? איך? ומה קורה?

ולסיום (להורים)

מוטיב הקנאה שהופיע בין קין והבל, בין יעקב ועשו, חוזר בפרשה זו והפעם בין הנשים. לאה מקנאה ברחל על אהבת יעקב, רחל מקנאה בלאה על פוריותה.

יעקב בפרשה זו טועם על בשרו את טעם המרמה, אולם לא נראה שהוא לומד מכך. הוא לוקח את נשותיו וחזר לכנען מבלי להיפרד מלבן חותנו. רחל לוקחת במרמה את התרפים של אביה ומשלמת על כך בחייה.

למה לדעתכם מוטיב הקנאה והמרמה כל כך דומיננטים בסיפורי בראשית?

אהוד מנור מזדהה עם הכאב של לאה בהיותו האחות הלא אהובה ומתקן את העוול שנעשה לה בשיר היפה "אני אוהב אותך לאה".

לדבריו: "סיפורי האהבה התנכיים כיים ריתקו אותי בילדותי. תמיד רציתי להאמין שיעקב אהב גם את לאה, אהבה שצמחה במהלך השנים המשותפות..."

אני אוהב אותך לאה

מילים: אהוד מנור
 לחן וביצוע: צביקה פיק

את אותו הבוקר לא אשכח, פשטמנת ראשך בתוך הכר. אור השמש על האוהל נח, וראשי חלום שיקר.

פשטמנתי באוזנך את שמה, את נדי אספת ביד קרה, ודמעה אחת חמה אל פפות נדי נשכה.

הנה ימים רבים חלפו ושתי נדי עייפו, ועינייך מה יפוי, פעיני רחל.

אני אוהב אותך לאה, אוהב אותך גאה. אם אשכח אותך לאה שמי לא ישכאל.

אל יימר לבך על אחותך, חן בנייך לעיניך יושבים. אל תפני אשה את מבטך כל חלומותי קרובים.

מה בקשתך, אמרי לאה, שבע השנים חלפו מזמן, ונתנה רק עוד שעה טרם ייסגר חגן.

הנה ימים רבים חלפו ושתי נדי עייפו, ועינייך מה יפוי, פעיני רחל.

אני אוהב אותך לאה, אוהב אותך גאה. אם אשכח אותך לאה שמי לא ישכאל.

שבת שלום

טובה אביחי-קרמר

רבי שלמה בן יצחק (רש"י, 1040 לערך-1105), חכם יהודי צרפתי, הנחשב לגדול מפרשי המקרא והתלמוד בימי הביניים, ולאחד מגדולי חכמי ישראל בכל תקופת הראשונים. רש"י פירש כמעט את כל התנ"ך. פירושו על המקרא הוא פירוש פשוט. כפי שכתב בעצמו: "יש מדרשי אגדה רבים וכבר סדרום רבותינו על מונם בבראשית רבה ושאר מדרשות, ואני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא ולאגדה המיישבת דברי המקרא דבר דבור על אופניו".

מתוך אתר מקרא-גשר

בראשית כט:

(טז) וילבן שתי בנות שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל: (יז) ועיני לאה רכות ורחל חיתה יפת תאר ויפת מראה: (יח) ויאהב יעקב את רחל ויאמר אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה: (יט) ויאמר לבן טוב תתי אתה לך מתתי אתה לאיש אחר שבה עמדי: (כ) ועבד יעקב ברחל שבע שנים ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אתה: (כא) ויאמר יעקב אל לבן הבן את אשתי כי מלאו ימי ואבואה אליה: (כב) ויאסר לבן את כל אנשי המקום ויעש משתה: (כג) ויהי בערב ויקח את לאה בתו ויבא אתה אליו ויבא אליה: (כד) ויתן לבן לה את זלפה שפחתו ללאה בתו שפחה: (כה) ויהי בבקר והנה הוא לאה ויאמר אל לבן מה זאת עשית לי הלא ברחל עבדתי עמך ולמה רמיתני: (כו) ויאמר לבן לא יעשה כן במקומנו לתת הצעירה לפני הבכירה: (כז) מלא שבע זאת ונתנה לך גם את זאת בעבדה אשר תעבד עמדי עוד שבע שנים אחרות: (כח) ויעש יעקב כן וימלא שבע זאת ויתן לו את רחל בתו לו לאשה: (כט) ויתן לבן לרחל בתו את בלחה שפחתו לה לשפחה: (ל) ויבא גם אל רחל ויאהב גם את רחל מלאה ועבד עמו עוד שבע שנים אחרות:

ויחלום...

"ויחלום והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה; והנה מלאכי אל קים על לים נירדים בו" (בראשית כח יב).

מספר מדרש תנחומא שבחלומו ראה יעקב את שריהן של ארבע מלכויות עתידיות: בבל, פרס, יוון ורומי היא אדום. שכשם שעלו מלכויות אלו ובאו כך ירדו ונגזו. שאלו הקב"ה: למה אין אתה עולה? חשש יעקב שמה גם לו תהיה ירידה. אמר לו הקב"ה: אם היית עולה לא הייתה לך ירידה. כיוון שלא עלית בניך יהיו נתונים תחת שעיבודן של ארבעת המלכויות. שאל יעקב האם השעבוד הוא לעולם ונענה: "אל תירא עבדי יעקב אל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק."

ניתן להבין מדרש זה כפשוטו, יעקב נכשל כי לא האמין להבטחת הקב"ה

העמותה לקידום החינוך על פי עקרונות קשת

על קנאה ושיקויי-אהבה

פרשת השבוע מעניקה לנו שיעור ראשון ברקיעת שיקוי אהבה ופיריון ובמקביל עוסקת הפרשה ביחסי הכאב והקנאה המתפתחים בין שתי האחיות רחל ולאה בעקבות משא נפשן, זו באהבת אמת וזו בפרי בטן. ראובן, בכורה של לאה, רואה את כאב אמו הבודדה המייחלת לאהבת בעלה, ומעניק לה את צמח הדודאים אותו מצא בשדה לרקוח ממנו שיקוי אהבה שיחמם את לב יעקב. רחל חומדת לעצמה את שיקוי האהבה בתקווה שהוא יפיח חיים ברחמה. צמח הדודא הרפואי צמח האהבים מלשון דוד = אהוב, הינו צמח פקעת ארץ-ישראלי שנחשב במהלך הדורות כבעל תכונות רפואיות לשיקוי אהבה ומגביר פיריון. אמונה זו יתכן ששורשיה טמונים בצורת הפקעת של צמח זה המזכירה גוף גברי. שמו הנוסף של צמח הדודאים – תפוח השטן, מתבסס על אמונות שמקורן בימי-הביניים, לפיהן בעת עקירתו מן הקרקע צמח הדודאים צווח צווחות נוראיות של כאב המטריפות דעתו של כל אדם שפוי. מן הסתם שיקוי אהבה עשויים להוביל ללילות לבנים עם תינוק צווחן ...

חובבי הארי פוטר מכירים בוודאי את סצינת שיעור

הבוטניקה ואת אטמי האזניים שהתלמידים מנצלים כשהם שולפים את המנדריקים, דודאים, מן העציצים. מחקרים מדעיים בעקבות מקרים מרובים של הרעלות קשות העלו כי הצמח מכיל חומרים אלקלואידים, תרכובות חנקתיות המשפיעות על מערכת העצבים.

בחזרה לפרשה. לאה שלבה כעיניה רך, מתרצה ומוסרת לרחל את הדודאים בתמורה לערב בחיק בעלה: "ויבוא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו ותאמר: אלי תבוא כי שכר שכרתיך בדודאי בני." הדודאים אכן נתנו ריחם ויששכר בנה החמישי של לאה הינו השי של אותו ערב.

בהמשך הפרשה מתגלה יעקב כראשון חוקרי פיריון חיות המשק כאשר הוא מעשיר ומרבה את חלקו בצאן. בנוסף להסברים הקלאסיים כי יעקב למעשה לכד את הנקבות המיוחמות על ידי מתקן המורכב ממוטות לוז וערמון בשקתות המים, נשאלת השאלה: האם יעקב רקח ריקחת פיריון סודית אותה הוסיף למי השתייה?

ליאת יוספסברג, אם לתלמידה בכיתה א' קשת בית ספר בן גוריון

ולכן נענשו בניו (עם ישראל) שיהיו משועבדים לאותם ארבע מלכויות. אולם יתכן וחזו"ל רצו להעביר מסר אחר:

יעקב אבינו מבין מדוע ירדו אותן ארבע מלכויות כלעומת שעלו, הוא יודע שאומה שמנהיגים בני אנוש יכולים להוביל את מלכותם למצב של שחיתות שלטונית, אומה שאין בה סולידריות חברתית וחסר בה כבוד הדדי בסופו של דבר תיהרס. יעקב אבי האומה הוא איש של תהליכים ולא של קיצורי דרך, הוא לא מאמין בקבלת מלכות יש מאין, כאן ועכשיו. יעקב מבקש שהאומה הישראלית סופה יהיה אחר מסופן של ארבעת האומות, והוא יודע שכינונה של מלכות הוא תהליך של בנייה וגיבוש שדורש זמן ודורש להתמודד עם מציאות מורכבת של שיעבוד.

אל יעלה על הלב שבימות המשיח, ייבטל דבר ממנהגו של עולם, או יהיה שם חידוש במעשה בראשית; אלא עולם כמנהגו הולך... אמרו חכמים. "אין בין העולם הזה לימות המשיח, אלא שיעבוד מלכויות בלבד." (רמב"ם הלכות מלכים ומלחמותיהם יב). כלומר, גם כשיבוא המשיח עולם כמנהגו נוהג וההבדל הוא תיקון לאומי וביטול הרוע בין בני האדם – תיקון חברתי.

שיבת עם ישראל לארצו והקמת המדינה נתפסת בעיני רבים כצעד בדרך לגאולה השלמה, ואכן אין אנו משועבדים כיום לאף מלכות. אולם, עדיין משועבדים אנו בשעבוד חברתי. אנו שקועים עד הצוואר בבעיות קשות של חברה משוסעת ומפולגת ונראה שהסולידריות הישראלית למצוקות האחר, העני, הנכה, תושב שדרות, מפוני גוש קטיף ועוד, היא סולידריות קבוצתית ולא נחלת כלל האומה.

בהעדר מנהיגות שתוביל את העם לשינוי ולתיקון המיוחל האחריות לשינוי המצב נמצאת בידי כל אחד ואחת מאתנו. במקום לשבת ולקונן על המצב החברתי הקמנו את בית ספר קשת במזכרת בתיה ואת הקהילה שהתגבשה מסביבו. הפעילות שלנו ושל שותפינו לדרך במקומות אחרים בארץ תוביל להסרת השעבוד ולתיקון החברתי המיוחל. מי ייתן ותתקיים בנו הבטחת ה': אל תירא עבדי יעקב אל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק.

תודה לאריאל ידין שהיה שותף בגיבוש הרעיון.

ישי דויטשמן, אב לתלמידה בכיתה א' קשת

בית ספר בן גוריון

העמותה לקידום החינוך
על פי עקרונות קשת

השבוע בכיתת קשת

ראש חודש כסלו בכיתת "קשת"

למדנו על ראש חודש כסלו, אשר חל ביום רביעי שעבר, בשיעור משותף לילדי קבוצת התפילה ולקבוצת המפגש ביחד.

תחילה הסברנו לתלמידים מהו מניינו של חודש כסלו ולימדנו אותם, כי בימי המקרא חודש כסלו הוא החודש התשיעי, כיוון שאנו מתחילים למנות מחודש ניסן. ובימינו הוא החודש השלישי כיוון שאנו מתחילים למנות מחודש תשרי.

הסברנו לתלמידים כי לשם של חודש כסלו ישנם כמה פירושים שונים:

הפירוש הראשון – באכדית נקרא החודש "כיסלימו" אשר פירושו עבה, שמן. ואכן בכתב היתדות האשורי הקדום נקרא החודש "חודש עבי מטר" כלומר חודש אשר מרובה בגשמים.

פירושו השני – "כסיל" זהו השם העברי של קבוצת כוכבים הנקראת אוריון. קבוצה זו זורחת בשמים בעיקר בחודש זה. דבר המסביר גם את מזלו של החודש – הקשת, שזו צורת הכוכבים.

פירוש נוסף לשם החודש: מרובים הימים בהם מתערבבים הגשם והשמש ובעקבות כך נראות קשתות רבות בשמים.

פירוש אחר אומר כי לפי המסורת נראתה בחודש זה הקשת הראשונה לאחר המבול "את קשתי נתתי בענן והייתה לאות ברית ביני ובין הארץ" (בראשית ט). כאשר אלוקים הראה בכך את הסימן שלא יהיה עוד מבול על הארץ. הזכרנו את הברכה שאומרים כאשר רואים את הקשת בענן: "זוכר הברית".

בעקבות כך, שוחחנו עם התלמידים כיצד נוצרת הקשת מבחינה מדעית: תופעת טבע אופטית, הנוצרת כתוצאה משבירה, נפיצה והחזרה של קרני אור הבוקעות ממקור נקודתי בקירוב, מטיפות מים רבות בעלות צורה דומה, המפוזרות בחלל האוויר. כתוצאה מהשתברות זו מוצגת בשמים קשת צבעונית במגוון צבעים.

לאחר ההסבר המדעי על הקשת יצאנו עם התלמידים ל"כיתה הירוקה" ובצענו ניסוי בבועות סבון. הניסוי נעשה באמצעות טבעות גדולות ממתכת, שבאמצעותן הכינו את בועות הסבון ועליהן ראינו את קרני השמש. מה שיצר את הקשת. הילדים נהנו מהניסוי.

מתכון להכנת בועות צבעוניות (מומלץ לנסות גם עם ילדים צעירים יותר):

בניסוי תזדקקו ל(1) דלי

(2) נוזל כביסה או נוזל כלים

(3) חוט תיל גמיש או טבעת סגורה

(4) שתיים שלוש כפיות סוכר (מגדיל את הסמיכות והצמיגות של התמיסה).

* כופפו את התיל ללולאות סגורות בכל מיני צורות. וכופפו את התיל בקצה, כך שיוצר מתלה.

* מלאו את הדלי עד למחציתו בתמיסת הסבון, הוסיפו סוכר וערבבו היטב.

* טבלו את התיל בתוך התמיסה, הוצאו אותו בזהירות וצפו מול השמש

בצבעים שהתקבלו. שימו לב כיצד הצבעים משתנים, כאשר תמיסת הסבון שוקעת כלפי מטה.

בברכת חודש טוב ומוצלח,

לריסה וטלי

השבוע בגן קשת

הגינה הלימודית

לפני כשבועיים התבקשו הילדים לצייר/לכתוב מה היו רוצים שנגדל בגינתנו.

לאחר מכן מיינו את הבקשות לארבעה כיסים:

עצי פרי, ירקות, פרחי נוי, תבלינים.

שוחחנו על כך שלא כל בקשה ניתן למלא מכיוון שעלינו להתחשב בעונת השתילה.

באופן טבעי וספונטני הקימו הילדים "גינה" בארגז החול שבחצר, "שתלו" כפות ומגרפות, ענפים יבשים ועלים ירוקים...

הנבטנו בגן זרעים על שלשה מצעים: צמר גפן, נסורת ואדמה. מדי יום

בודקים הילדים מה השתנה והאם יש הבדל בהנבטה בין המצעים.

גם השרשנו בטטה, בצל, גזר ותפוז"א.

השבוע הקמנו גינה בעזרתם הרבה של הורים ואפילו סבא וסבתא של ילדי הגן.

שתלנו שתילים, זרענו זרעים, טמנו פקעות ובצלים והקמנו גינה לתפארת.

הגינה הלימודית תאפשר לנו לעקוב אחר השינויים החלים בצמחים תוך

כדי גדילה ולפתח כישורי התמדה, סבלנות ואחריות כלפי עולם הצומח.

עירית וצוות הגן

העמותה לקידום החינוך
על פי עקרונות קשת